

Szakonyi Károly

„ha nem tudsz mást, mint eldalolni saját fájdalmad s örömed…"

A *vers* Petőfi volt. De nem csak a vers, a szabadság eszméje, a hazaszeretet is. Pontosabban mindez együtt a *költészet.* Így tanultuk meg a gyerekkorban, így hittük, ha *költőről* hallottunk. Kilencéves voltam, amikor tanítómtól Petőfi kötetet kaptam, azt a bordó vászonba kötött könyvet, a Tolnai Nyomdai Műintézet és Kiadó Vállalat r.t. kiadását, *Havas István,* a Petőfi Társaság főtitkára előszavával, amelyik itt van most is a polcomon Ady meg József Attila mellett. *„Ha elhagytad majd a mesék világát, olvasgasd szeretettel ezt a könyvet és tanuld meg becsülni a költészetet."*

A XIX. század költői című versében megadta azt a programot, ami a XX. században is érvényes maradt a magyar lírában. Petőfi előtt is a haza ügyeit szolgálták, akik *lantot fogtak a kezükbe,* a saját fájdalomnál és örömnél mindig fontosabb volt nyugtalan történelmünkben a nemzet ügye. Mindig is ok volt aggodalomra, de reménykeltésre, buzdításra és ostorozásra is.

A költészet közügy volt, mert a vers nem csak a költő, de a nemzet hangja is volt. A nemzet mondta Arany Jánossal a walesi bárdok konokságát a máglyahalálig, Vörösmartyval a szabadságharc bukása utáni keserűségét, ahogy mindig, a későbbiekben is Adyval, József Attilával, költőink jeleseivel szólt a nép, a haza gondjáról, bajáról örökösen hányattatott társadalmi életünkben.

A magyar irodalomban mindig a líra állt az élen. A költő rangja nálunk mindig is többet jelentett irodalmi rangnál. És többet bármilyen hatalomnál. *„Dörmögj, testvér, egy sor Petőfit,/ köréd varázskör teremtődik",* biztat Illyés Gyula a *Haza a magasban* soraiban. Ennek a kis népnek védelmet jelentettek költőinek *varázsigéi* a végvári daloktól a legutóbbi időkig, át a nehéz századokon. *„Mert az a való, mit én látok,/ akkor is, ha mint délibábot,/ fordítva látom a világot"* -mondja Illyés. A költőről szól így, a bizonyságról, amit József Attila is mond: *„az igazat mondd, ne csak a valódit,"*

Terhet rótt a költőre a mi történelmi éghajlatunk alatt ez a sorsvállalás. A mai líra mintha ezt a „lét-örökséget" – ahogy Juhász Ferenc

nevezi, elvetette volna, mert váteszi, képviseleti, közösségi elkötelezettségű költészetnek, és ezért korszerűtlennek tartja. Ezáltal aztán meglehetősen elszigetelődik. Könyveket látok a kezekben, de verskötetet nem. Beszédtémában sem találkozom lelkesedéssel valamely irodalmi lapban megjelent versről. És nem is, mert nem olvasták, hanem az érdektelesége miatt. Igaztalan lennék, ha azt állítanám, nem akad manapság is *az édenkertnek egy késő sugára,* de néhány kivételtől eltekintve inkább csak azoktól, akik még itt vannak és alkotnak a kilencvenes évek előtti időből.

Miért változott meg a hang? Miért annyira, hogy a mai költészet magára maradt? Bizonyára megvan a társadalmi oka. Kiábrándultság? Ugyanolyan bezárkózás, elidegenedés, mint amit egyébként is élünk az informatika uralmának korában? Talán az e-mail-ekkel és sms-ekkel megszűnt személyesség okozza? Ahogy a hivatalokkal is gépi hangon érintkezünk, ahogy okostelefonjaink lettek mindenható társaink, ahogy az objektivitás lett fontosabb az érzelemnél – úgy veszett ki a lírából is a remény a kapcsolódásra, és ezzel a hite is annak, hogy „*csak mondd a szókat, miktől egyszer / futó homokok, népek, házak / Magyarországgá összeálltak*."

Nem tudom. Talán mert ilyen ez a kor. Számító és okoskodó. És talán így védekezik ellene a lélek, belemenekülve a kívülállóság önközpontúságába.